

Царенков О.О.

студент,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН ЯК ЧИННИК ПОГЛИБЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ

Сучасний етап соціально-економічної кризи сприяє поглибленню, загостренню соціальної нерівності, розшаруванню населення, виникненню нових проблем і викликів в усіх сферах суспільного буття. З посиленням політичної та економічної нестабільності, загостренням впливу кризових явищ на всі сфери життя громадян відбуваються зміни і в податковому законодавстві. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року за № 71 [1], який набув чинності 1 січня 2015 р. передбачається збільшення ставки ПДФО з 17% до 20% для доходів, які перевищують 10-кратний розмір мінімальної заробітної плати (12180 грн.); до доходу, який не перевищує 10 мінімальних зарплат застосовується ставка 15%. Крім того передбачається підвищення ставки податку на пасивні доходи фізичних осіб (відсотки на поточний або депозитний банківський рахунок оподатковуватимуться за ставкою 20%). Оподатковуються також пенсії, якщо їх розмір перевищує три мінімальні заробітні плати у частині такого перевищення. Тобто на перший погляд оподаткування доходів громадян прогресивне, але очевидним є те, що надприбутки осіб з високим рівнем доходу не фіксуються та не оподатковуються. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року за № 71 передбачені також інші новації в частині оподаткування майна громадян, сплати військового збору, а також податку на транспорт.

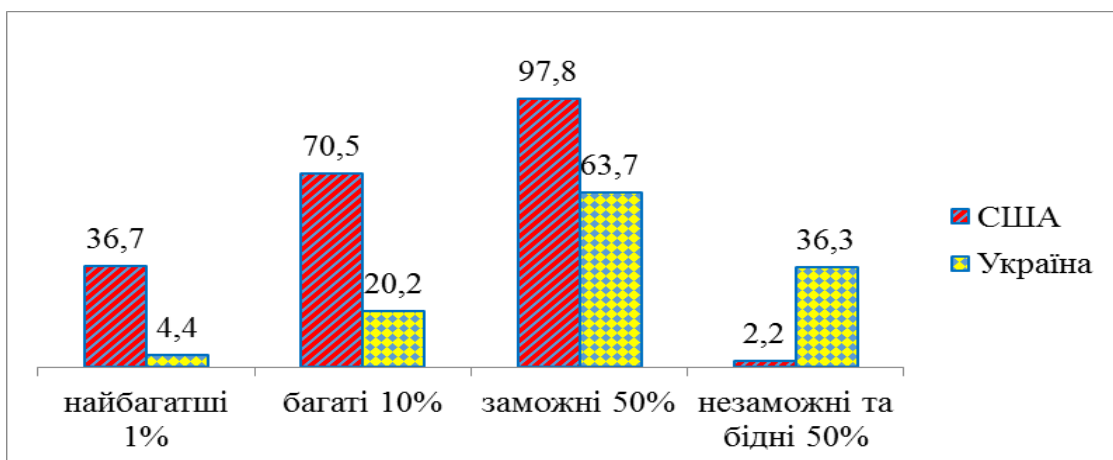

Рис. 1. Розподіл загальної суми прибуткового податку з населення між окремими групами, % (наростаючим підсумком) [2]

Традиційно в Україні податки платять найбідніші верстви населення на відміну від економічно розвинутих країн. Про це свідчить розподіл загальної суми прибуткового податку з населення між окремими групами у 2014 р. (рис. 1).

Варто відзначити, що сильний середній клас є основою демократичного суспільства, забезпечення стабільності та економічного розвитку, і в сучасних умовах його формування є не тільки проблематичним, а й фактично неможливим. Чинне законодавство в сфері оподаткування доходів громадян значною мірою впливає на формування нерівності за доходами.

Соціальна нерівність, за визначенням Лібанової Е.М. [3] є формою соціальної диференціації, за якої окремі індивіди, соціальні групи, верстви, класи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії і мають різні шанси розвитку і різні можливості задоволення потреб. Існують такі види нерівності: за доходами; за доступністю ресурсів (природних, економічних, включаючи фінансові тощо); за доступністю основних соціальних благ (освіти, охорони здоров'я, комфортного житла, культури тощо); за участю в політичному житті, зокрема за участю у владі; за участю в культурному житті, зокрема за доступністю культурних надбань власного етносу.

Україна належить до країн зі значними масштабами розшарування населення за доходами – за експертними оцінками значення коефіцієнта Джині перевищує 45%, хоча по країнах Євросони воно перебуває на рівні 20–25%. Основний внесок у загальну нерівність робить малочисельна група (5–15%, за різними оцінками) людей з високими доходами, що мають принципово іншу структуру споживання та якісно інший рівень споживання. Решта населення диференційована за доходами відносно рівномірно, відбувається доволі плавний перехід з однієї дохідної групи до іншої [3].

Для подолання негативного впливу кризових явищ та недопущення поглиблення соціальної нерівності, необхідним є забезпечення виконання законодавчих та нормативних актів на всіх рівнях, зменшення податкового навантаження на найменш захищені версти населення, але не декларативне, а фактичне; забезпечення прозорості та відкритості економічних відносин, підвищення рівня соціальної відповідальності органів державної влади, роботодавців, найманих працівників; здешевлення системи адміністрування податків, раціональне зменшення їх кількості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
2. Лібанова Е.М. Модернізація українського суспільства: чинники, передумови, перспективи / Е.М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 15.
3. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.